

відділів щодо виконання поставлених перед ними інноваційних цілей і задач при урахуванні цих аналітичних даних в процесі розробки інших програм і планів-проектів щодо залучення нових і поліпшуваних технологій в господарський обіг. Грунтуючись на пофункціональній структуризації господарської діяльності підприємств, оцінити економічні показники реалізованих інноваційних напрямів можна на основі такого:

кваліфікації залучених наукових кадрів;
виконання ринкових прогнозів, зроблених відділом маркетингу;
отримання позитивної або негативної інформації фінансовим відділом при управлінні інвестиційними коштами;
досягнення заданих параметрів виробничого ресурсозбереження;
реалізації проекту в задані терміни;
результативності інноваційного розвитку в цілому.

Висновки. Таким чином, на основі запланованих змін показників господарської діяльності підприємства до і після реалізації стратегії інноваційного розвитку можна оцінити вплив нових технологій на економічне зростання і конкурентоспроможність підприємства. Приведений алгоритм аналізу взаємодії методів оцінки

ефективності інновацій і встановлення взаємозв'язку між оціночними параметрами і процесом відбору напрямів інноваційного розвитку може бути покладений в основу критерію доцільності вибору найбільш ефективних напрямів інноваційного розвитку з числа розглянутих альтернатив.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Булеев И.П. Инновационная деятельность предприятия и государства // Прометей. – 2006. - № 1 (19). – С. 41-45.
2. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник. – К.: Либідь, 2006. - 480 с.
3. Сухоруков А. Інноваційна парадигма економічного розвитку України // Економіка України – 2006. - № 7. – С.92-95.
4. Біловодська Р.А. Системний аналіз і вдосконалення теоретико-методологічних підходів до вибору напрямів інноваційного розвитку підприємств // Проблеми науки. – 2004. - № 4. – С.7-15.
5. Цигилик І., Кропелицька С. Інноваційна політика в системі підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2003. - № 1 (19). – С. 75-79.
6. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга»; К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 658:589:656

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ПІДПРИЄМСТВ У СКЛАДІ СТРАТЕГІЧНИХ АЛЬЯНСІВ

Калініченко Л. Л., доцент (УкрДАЗТ)

Розглянуто стратегічний альянс як організаційну форму бізнес-об'єднання, що дозволяє підвищити ефективність інноваційного процесу підприємств-учасників.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Збільшення конкурентоспроможності вітчизняної продукції та товаровиробників повинно бути основане на прискореному розвитку системи продуктивних сил країни, впроваджені сучасних організаційних форм різних бізнес-об'єднань, перш за все в сфері промислового виробництва, удосконалені економічних відносин в межах самих об'єднань, між об'єднаннями і зовнішнім середовищем.

Забезпечення ефективного макроекономічного розвитку залежить від виробників, які об'єднують свої зусилля в межах корпоративних форм бізнесу. Найбільш прийнятною формою об'єднання промислових підприємств, на думку автора, є стратегічні альянси промислових підприємств.

Важливою проблемою сучасного етапу розвитку економіки України є вдосконалювання управління інноваціями в організаціях. Тільки на цій основі можна досягти макроекономічної стабілізації і забезпечити економічне зростання.

Значимість проблеми зростає з урахуванням сучасного стану економіки України, що характеризується кризовими явищами, низькою конкурентоспроможністю, недостатнім сприйняттям підприємствами нововведень. Одною з причин становища, що утворилося, є недостатня протягом тривалого періоду часу увага державних органів до проблем інноваційної діяльності. На низькому рівні знаходиться використання прогресивних технологій у більшості галузей економіки, що призводить до науково-технічного відставання від розвинутих країн.

Більшість вітчизняних підприємств потребують оновлення основних виробничих засобів, залучення нових технологій для посилення конкурентних позицій на вітчизняному і зарубіжних ринках. Проте незадовільний фінансовий стан, низький рівень розвитку систем менеджменту, що використовуються, є причинами інвестиційної непривабливості та неможливості практично реалізувати інноваційні ідеї. До того ж, однією з важливих проблем залучення інвестицій для інноваційного розвитку є відсутність у керівників підприємств практичного досвіду в управлінні інвестиційними та інноваційними процесами.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин загальної проблеми. Різним аспектам даної проблеми присвячено роботи багатьох вчених: А.Н. Антипова, В. Н. Архангельського, Л. І. Белоусової, І. Ю. Білобровою, В. Гейця, С. М. Ілляшенко, В. І. Рошило, Г. С. Черноіванової, Н. Чухрай, А. В. Шевченко та ін. [1-10]. У наукових працях цих вчених розглядається широке коло питань з проблематики інновацій, зокрема теоретичні основи інновацій, оцінка ефективності інноваційних проєктів, формування інфраструктури інноваційної діяльності, фінансування та стимулювання інноваційних процесів, кадрове забезпечення інноваційної діяльності та ін.

Проте ряд питань цієї складної проблеми потребує подальшого теоретичного і практичного обґрунтування. Тому **метою** даної статті є встановлення переваг об'єднання підприємств в стратегічні альянси з метою підвищення ефективності організації інноваційного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними причинами, що призвели до погіршення фінансового забезпечення інноваційних процесів в Україні є такі:

– недосконалість податкового законодавства (висока сукупна ставка податків, а також нестабільність законодавчих актів в Україні);

– неефективність амортизаційної політики протягом перехідного періоду;

– зменшення обсягів державних інвестицій в основний капітал;

– фінансування наукових досліджень за залишковим принципом;

– недосконала кредитно-грошова політика України;

З метою скасування незадовільної ситуації, щодо фінансування інноваційної сфери, призупинення негативних тенденцій у зміні наукового, виробничого і інноваційного потенціалів України необхідно:

– на законодавчому рівні віднести наукову сферу до пріоритетних напрямів державного фінансування;

– підвищити ефективність використання дефіцитних ресурсів шляхом їх вкладання в пріоритетні напрямки розвитку науки і виробництва;

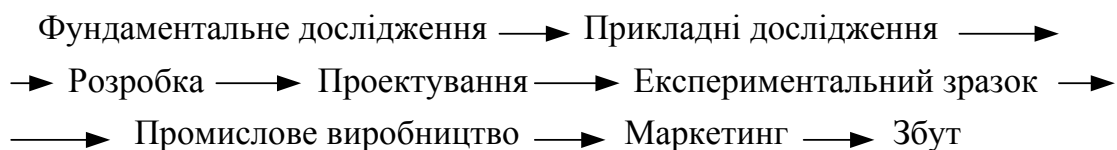
– забезпечити ефективне поєднання науки, виробництва та інвестиційного капіталу шляхом стимулювання розвитку відповідних організаційно-економічних структур, а також шляхом розширення і прискореного створення належної інфраструктури інноваційної діяльності;

– здійснювати інноваційну спрямованість інвестицій у виробничий сектор шляхом переорієнтації капіталовкладень на впровадження нових технологій, зокрема ресурсо- та енергозберігаючих;

– забезпечити підвищення комплексності та глибини переробки сировини вітчизняними підприємствами через інтенсивне використання існуючого науково-технічного потенціалу;

– удосконалити податкову та амортизаційну політику держави в напрямку зменшення податкового тиску на вітчизняні підприємства.

На рівні підприємств одним з заходів покращення складної ситуації в інноваційній діяльності є налагодження ефективного інноваційного процесу. На думку Ільєнкової С. Д., інноваційний процес пов'язаний зі створенням, засвоєнням та розповсюдженням інновацій. Він має циклічний характер, що демонструє хронологічний порядок появи нововведень в різних галузях техніки. По мірі розвитку діяльності, що представляє інноваційний процес, розділяється на окремі ділянки, що відрізняються одна від одної, та матеріалізується у вигляді функціональних організаційних структур, які відокремилися в результаті поділу праці. В загальному вигляді інноваційний процес можна представити у розгорнутому вигляді так [11]:

Іншої точки зору дотримується Богдан Н. І. Він зазначає, що на початку XXI сторіччя формується «відкрита модель інноваційного процесу», поява якої пов'язана з глобалізацією НДДКР та мультидисциплінарним характером сучасних інновацій. Така модель характеризує той факт, що сучасне підприємство у своєму розвитку не може користуватися тільки власними зусиллями, а має поєднувати внутрішні ідеї з зовнішніми джерелами знань [12].

Вартий уваги ще один підхід до інноваційного процесу, який пропонується Грачевим М. В. На його думку, і з цим варто погодитися, при організації інноваційного процесу необхідно створювати альянси, в яких існує атмосфера взаємної довіри, діють канали обміну інформацією та технологічними ноу-хау, встановлені канали комунікацій персоналу відповідних служб та підрозділів, виявлені центри інновацій [13, С. 83-103]. Ця теза підтверджується тим фактом, що в останній час, коли швидко змінюється ситуація на ринку, існує дефіцит інвестиційних ресурсів в розвиток фундаментальних та прикладних досліджень, інноваційних розробок, існує реальна необхідність об'єднання зусиль учасників ринку заради загального успіху на ринку інноваційних продуктів. Формою такого об'єднання можна розглядати стратегічні альянси.

Стратегічний альянс - це партнерство між підприємствами, в якому їх ресурси, можливості та ключові компетенції об'єднуються для досягнення найкращого результату. Альянс означає співробітництво між групами, що дає найкращі результати порівняно з тими, які могли б бути отримані від простої угоди.

Велику популярність стратегічні альянси набули за кордоном. Так в середньому кожна швидкозростаюча фірма в США залучена в п'ять типів стратегічних альянсів. Вони дозволяють бізнесу створювати конкурентну перевагу за рахунок доступу до ресурсів і можливостям партнера, таким як ринки, технології, капітали та персонал. Створення команди дозволяє обом сторонам синергетично збільшувати свої ресурси та можливості та за рахунок цього зростати та розширювати обсяги своєї діяльності. Швидкозростаючі фірми особливо активно покладаються на стратегічні альянси з метою розширення своїх технічних та операційних ресурсів. В результаті вони економлять час та різко

збільшують продуктивність, так як не повинні створювати з початку нові компетенції. Таким чином, вони можуть концентруватися на інноваціях. Отже основними перевагами стратегічних альянсів можна визначити:

- доступ до каналів маркетингу партнера та його положенню на ринку;
- доступ до продуктів, технологій та інтелектуальної власності партнера;
- доступ до фінансових ресурсів партнера;
- нові ринки для товарів і нові товари для споживачів;
- прискорення розробки нової продукції та вихід з нею на ринок;
- скорочення вартості та ризику науково-технічних розробок та створення радикально інноваційних технологій та ін.

Основною рушійною силою виникнення стратегічних альянсів є глобальна конкуренція. Для того, щоб не відстати від конкурентів і тим більше перегнати їх, підприємству необхідно вступити на шлях постійних інновацій, підтримувати організаційну гнучкість в умовах постійної зміни зовнішнього середовища, обмеженості ресурсів, ринкової невизначеності

Швидке зростання партнерств в різних галузях економіки України свідчить про те, що створення стратегічних альянсів не є випадковим процесом (характеристика деяких з них наведена у табл. 1). В останній час увага до міжфірмового партнерства збільшилася у зв'язку з тим, що воно відіграє значну роль в інноваційному процесі. Дослідження доводять, що великі промислові підприємства характеризуються значними недоліками щодо здійснення інноваційної діяльності, наприклад складною ієрархічною структурою, низьким рівнем гнучкості кадрової політики, звичкою застосовувати традиційні методи діяльності тощо. Малі промислові підприємства хоч і володіють високим рівнем гнучкості організаційної структури, який є необхідним для успішного впровадження нововведень, відчувають нестачу у фінансових ресурсах. Виходячи з цього, необхідно зробити висновок про те, що недоцільно протиставляти малі та великі промислові підприємства у сфері інновацій, а потрібно розглядати їх як такі, що взаємодоповнюють одні інших. Тому все частіше йдеться мова про спільне створення нових знань,

про створення умов для скорочення часу розподіл фінансових та технологічних ризиків між доведення нововведень до комерційної реалізації, учасниками, а отже розглядається необхідність зниження витрат на розробку нововведень, створення стратегічних альянсів.

Таблиця 1

Характеристика відмінних рис деяких типів об'єднань підприємств

Тип	Порівнювані ознаки							
	Юридична форма організації	Форма створення	Ступінь інтеграції	Пріоритет стратегічних цілей	Форма взаємин між учасниками	Фінансово-господарська діяльність	Форма управління	Форма контролю
Концерн	Група корпорацій, зв'язаних участю в капіталі	Злиття й поглинання	Повна	Загальна	Кооперативна	Сильно обмежена через органи управління	Регулювання	Через органи управління
Фінансово-промислова група	Група корпорацій, зв'язаних участю в капіталі й договорами про співробітництво	Злиття й поглинання, а також договірна	Часткова	Загальна й індивідуальні	Кооперативно-конкурентна	Сильно обмежена через органи управління або частково в рамках договорів або спільних підприємств (СП)	Регулювання й координація	Через органи управління або в рамках договору
Стратегічний альянс	Група корпорацій, зв'язаних договорами про співробітництво	Договірна	Локальна	Індивідуальна й загальна	Конкурентно-кооперативна	Повна самостійність, частково обмежена в рамках договорів і СП	Координація	У рамках договору

В книзі «Інноваційна економіка» [13, С. 102] визначено технологічні та інноваційні причини, які спонукають підприємства вступати в альянси:

1) партнерство дозволяє створювати стійкі канали передачі передових знань;

2) партнерства розширюють масштаби діяльності підприємств та спрощують доступ до невідомих технологій;

3) спільні розробки та інноваційні проекти дозволяють знижувати витрати інноваційного процесу;

4) партнерства забезпечують включення до мережі інноваційно-орієнтованих структур;

5) партнерства дозволяють, при збереженні диференціації та спеціалізації, виходити на міжнародну арену.

У відповідності з єдиним підходом економічна ефективність стратегічного альянсу визначається відношенням сукупного результату від виробничо-господарської діяльності за весь період його існування (або плановий період) до сукупних витрат, які забезпечують його отримання. Особливим джерелом додаткового економічного ефекту функціонування є набуття альянсом конкурентних переваг, які дозволяють займати більш вигідні стратегічні позиції на ринку. Конкурентні переваги стратегічного альянсу формуються в зовнішньому діловому середовищі та в межах альянсу за рахунок комплексного та

ефективного використання усіх можливостей наявного потенціалу (у тому числі інноваційного).

Визначивши позитивні моменти створення стратегічних альянсів для розвитку інноваційної сфери підприємств, необхідно зазначити, що для ефективного інноваційно-орієнтованого альянсу потрібні:

– «відкриті кордони», що дозволяють менеджерам бути більш сприйнятливими до надходження ззовні нових ідей;

– безперервний моніторинг та постійна взаємодія для підтримки процесу нововведень;

– знаходження в межах підприємства менеджерів з налагодженими зовнішніми зв'язками, які можуть спрямовувати потоки знань між підприємством та партнерами;

– набуття довіри до партнерів та їхнім розробкам.

Висновки. Таким чином, стратегічні альянси дозволяють учасникам посилити конкурентні переваги, досягати стратегічних цілей з найменшими ризиками, підвищувати ефективність інноваційного процесу. Однак для ефективного функціонування важливо створення відповідного механізму управління. Його елементами є:

створення команди з представників підприємств-учасників для визначення та підтримки принципів взаємодії;

створення необхідної атмосфери взаємодовіри; проектування каналів обміну

інформацією та технологічними ноу-хау, встановлення каналів комунікацій персоналу відповідних служб та підрозділів;

визначення «центрів інновацій» в альянсах та міжфірмових мережах, в тому числі у взаємодії з університетами та державними структурами;

визначення цільових зусиль і ресурсів, які необхідні для підтримки партнерства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антипов А. Н. Инвестиционный процесс на промышленных предприятиях: состояние и перспективы: Монография / А. Н. Антипов, А. В. Козаченко, Г. И. Дибнис. – Луганск: СУДУ, 1999. – 219 с.

2. Архангельский В. Н. Управление научно-техническим прогрессом в машиностроении / В. Н. Архангельский, Л. Е. Зиновьев. – М. : Знание, 1983. – 108 с.

3. Белоусова Л. І. Інноваційно-інвестиційна активність підприємства: Монографія / Л. І. Белоусова. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 176 с.

4. Білоброва І. Ю. Удосконалення інноваційного менеджменту на машинобудівному підприємстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / І. Ю. Білоброва. – Хмельницький, 2002. – 19 с.

5. Геєць В. Інновативно-інноваційний шлях розвитку – модернізаційний проект розвитку української економіки і суспільства початку ХХІ століття / В. Геєць // Банківська справа. – 2003. - №

4. – С. 3-32.

6. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.

7. Рошило В. І. Джерела фінансування інноваційного розвитку підприємств: Монографія / Рошило В. І. – Чернівці: Книги ХХІ, 2006. – 270 с.

8. Черноіванова Г. С. Управління інноваціями в організаціях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Г. С. Черноіванова. – Харків, 2001. – 19 с.

9. Чухрай Н. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне забезпечення: Монографія / Н. Чухрай. – Львів: «Львівська політехніка», 2002. – 316 с.

10. Шевченко А. В. Формування організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю підприємств: Монографія / А. В. Шевченко. – К. : НАУ, 2007. – 143 с.

11. Инновационный менеджмент. Учебник / Под ред. С. Д. Ильенковой. - М.: Юнити, 1997 г.

12. Богдан Н.И. Современные модели инновационного процесса и формирование индикаторов инновационного развития. Режим доступа:

icct.by/Library/BelIndForum2008/symposium/krstol1/Богдан%20Н.И.doc.

13. Инновационная экономика / [Дынкин А. А., Грачев М. В., Иванова Н. И. и др.]. – М.: Наука, 2001. – 294 с.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Плетникова І.Л.

УДК 330.115

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПОРТІВ

Роціна Н. В., старший викладач (ОНМУ)

Визначено понятійний апарат інноваційного розвитку та сформульовані теоретичні основи розробки стратегії інноваційного розвитку морських торговельних портів. Визначені пріоритетні цілі інноваційного розвитку морських портів України. Виділено особливості розробки стратегії інноваційного розвитку морських торговельних портів.

Постановка проблеми та її зв'язки з умовах гострої конкурентної боротьби за вантажну науковими чи практичними завданнями. На цей базу як на міжнародному ринку, так і на час морські торговельні порти функціонують в внутрішньому ринку країни. Географічне місце